

8.3 Lijst van cultuurgoederen

Onderstaande lijst geeft een overzicht van de cultuurgoederen van de Sint-Martinuskerk te Vurste (Gavere).

- Cultuurgoed 1 : Vier rouwborden van de grafelijke familie Goethals;
- Cultuurgoed 2: Veertiendelige kruisweg;
- Cultuurgoed 3: Beeldenreeks van negen heiligenbeelden.

Alle erfgoedelementen die in hoofdstuk 3 zijn beschreven worden beschouwd als onroerend door aard, tenzij anders aangeduid als 'cultuurgoed' of als 'roerend object, geen cultuurgoed'.

Opmerking: De cultuurgoederen werden bepaald aan de hand van de recent door het agentschap Onroerend Erfgoed gepubliceerde richtlijn: **Cultuurgoederen in monumenten / 15.10.2022** . Bepaalde objecten die voorheen als cultuurgoed zouden worden voorgedragen, worden daarom in dit beheersplan aangeduid als erfgoedelement.

Het gaat bijv. om het altaarkruis in het hoofdaltaar, het beeld van OLV met Kind en het H. Antoniusbeeld, in de gelijknamige zijaltaren. Deze objecten zijn namelijk op maat gemaakt voor de altaren en geplaatst in speciaal daartoe voorziene nissen bovenaan het altaar (baldakijnen). Volgens de nieuwe richtlijn moeten deze roerende objecten niet gemotiveerd worden als cultuurgoederen, maar worden ze beschouwd als erfgoedelement, onroerend door aard. Ook het doopvont, dat in het verleden werd verplaatst binnen de kerk, maar nu opnieuw nagelvast in de kerkvloer is verankerd, wordt als onroerend erfgoedelement beschouwd.

Cultuurgood 1

Fiche cultuurgood in monumenten die beschermd werden vóór 2012

Werkwijze:

Is een monument beschermd vóór 1 januari 2012 en wil je nagaan of de roerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dan kan je dit analyseren aan de hand van het stappenplan in de '[richtlijn cultuurgoederen in monumenten](#)'. Deze fiche ondersteunt je bij het motiveren. Je hoeft deze fiche enkel te gebruiken bij stap 3 van de richtlijn. Je hebt geen bijkomende motivatie nodig, indien het roerende goed in stap 1 een erfgoedelement is of uit het beschermingsbesluit blijkt dat het roerende goed mee beschermd is als cultuurgood (stap 2). Gebruik één fiche per roerend goed of ensemble van roerende goederen.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je deze fiche als input voor het beheersplan.

1. Identificatie en lokalisatie van het roerende goed

Naam en adres beschermd monument: Parochiekerk Sint-Martinus, Gentweg (z.nr.), Vurste Gavere (Oost-Vl.)

Datum beschermingsbesluit : 24.01.1944

Link aanduidingsobject: <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/8391>

Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke, oudheidkundige en historische waarde

Roerend(e) goed(eren): 4 rouwborden van de grafelijke familie Goethals-Malfait.

2. Historische verbondenheid

Ja, het roerende goed was aanwezig in het monument op het ogenblik van de bescherming.

TOELICHTING

Verspreid in de Sint-Martinuskerk hangen vijf rouwborden (obiits) van de grafelijke familie Goethals-Malfait, waarvan er vier worden voorgedragen als cultuurgood. De vier rouwborden zijn weergegeven op interieurfoto's van de kerk daterend van 1942, kort voor de bescherming als monument in 1944.

3. Het roerende goed maakt integrerend deel uit van het monument

Het roerende goed bevond zich sinds het ontstaan of de productie ervan altijd in het monument.

Ja

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Het roerende goed vormt een ensemble met de onroerende context, omdat het deel uitmaakt van (*kruis aan wat past*)

een visueel samenhangend geheel

een productieproces of exploitatie

Voeg in bijlage minstens 1 foto van het roerende goed en 1 foto van zijn onroerende context.

4. Omschrijf en motiveer de integratie van het roerende goed in zijn onroerende context.

Verspreid in de Sint-Martinuskerk hangen vijf rouwborden (obiits) van de grafelijke familie Goethals, waarvan er vier worden voorgedragen als cultuurgoed:

- Drie boven de boog naar de viering (1878, 1898 en 1927);
- Eén in de noordelijke dwarsbeuk (1939).

Het meest recente rouwbord dateert van na de bescherming (1944) en wordt niet weerhouden als cultuurgoed:

- Eén in de noordelijke zijbeuk (1978).

De familie Goethals-Malfait, die het aanpalende kasteeldomein Borgwal van 1841 tot 1975 in bezit had, is nauw verbonden met de (bouw)geschiedenis van de kerk van Vurste.

Vooraf vanaf de late 19de eeuw hebben de katholieke graaf en gravin Goethals-Malfait van het domein Borgwal hun stempel achtergelaten op de kerk van Vurste. De graaf en gravin waren namelijk nauw betrokken bij de restauratie en uitbreidingscampagne van de kerk circa 1893-1897. Zij lieten aan de noordzijde van het koor de grafelijke kapel oprichten, van waaruit zij de mis konden bijwonen. Een deur in de kasteelomwalling leidt vandaag nog steeds van de kerk naar het kasteel. De familie liet haar wapenschild aanbrengen vooraan op de preekstoel en centraal op het hoofdaltaar. Maar de meest bijzondere getuigen zijn de gebrandschilderde glas-in-loodramen van het koor. In het

noordelijke en zuidelijk raam worden de heiligen "SANCTUS ISIDORUS" en "SANCTA JOSEPHINA" afgebeeld. Het gelaat van de twee heiligen is atypisch en bijzonder gedetailleerd uitgewerkt en toont vermoedelijk de portretten van de graaf en gravin op middelbare leeftijd. Het gaat om leden van de grafelijke familie Malfait, wiens wapenschild onderaan de glasramen is afgebeeld, met bijschrift "Benefacere" verwijzend naar de schenkers van de glasramen en naar hun rol als mecenas voor deze kerk. In het grote oostelijke venster boven het hoofdaltaar staan de heiligen "S. LUDOVICUS" en "SANCTA IORA" afgebeeld. Het gaat opnieuw vermoedelijk om de portretten van de graaf en gravin Goethals-Malfait, dit keer op een hogere leeftijd. De graaf en gravin, wiens wapenschilden bovenaan in het glasraam prijken, worden afgebeeld als een personificatie van een heiligen. De graftombe van de graaf en gravin heeft een prominente plaats op het kerkhof, aan de zuidzijde van het koor. Hun rouwborden (Obits) kregen een centrale plaats in het kerkinterieur, bovenaan de boog tussen de middenbeuk en de viering en in de noordelijke zij- en dwarsbeuk, waar zij zich nog steeds bevinden.

Ook vóór de restauratie van 1893-1897 traden de graven van domein Borgwal op als bouwheren en mecenas voor de kerk. In 1845 liet juffrouw Malfait-Baertsoen de kerk uitbreiden met een zuidelijke zijbeuk. Een jaarschrift in witte steen met chronogram "VLeUgel ClerLYk opgeboUWt door JoffroUW MaLfaltBaertsoen" bevond zich voorheen in de doopkapel.

De rouwborden getuigen van de historische link tussen de kerk van Vurste en het domein Borgwal, evenals van de nauwe betrokkenheid die de familie Goethals-Malfait had met de parochiekerk en hun rol die ze hebben gespeeld als mecenas bij de heropbouw en inrichting van de kerk. Ze versterken bijgevolg de historische waarde. Ze kregen bovendien een prominente plaats in het kerkinterieur, boven de boog naar de viering, waar ze zich sindsdien bevinden.

5. Stavingstukken

Voeg in bijlage stavingstukken toe. *(kruis aan welke stavingstukken je toevoegt)*

- Actuele foto van cultuurgood(eren) en context
- Historische foto's of ander iconografisch materiaal
- Ontwerpschets
- Archiefstuk
- Uittreksel/ verwijzing wetenschappelijke literatuur**
 - <https://balat.kikirpa.be/object/14837> (interieurfoto's 1942).
 - <https://balat.kikirpa.be/object/14844> (rouwbord)
 - <https://balat.kikirpa.be/object/14845> (rouwbord)
 - <https://balat.kikirpa.be/object/14849> (rouwbord)
 - DE POTTER F. en BROECKART J., *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, vol. 3, 1879, p. 10.

Andere:

Actuele foto van cultuurogoed(eren) en context:

Rouwbord van 1878.

Rouwbord van 1898.

Rouwbord van 1927.

Rouwbord van 1939.

Historische foto's:

Het kerkinterieur in 1942, met zicht op de vier rouwborden (KIK, objectnummer 14837, cliché B038789).

Cultuurgood 2

Fiche cultuurgood in monumenten die beschermd werden vóór 2012

Werkwijze:

Is een monument beschermd vóór 1 januari 2012 en wil je nagaan of de roerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dan kan je dit analyseren aan de hand van het stappenplan in de '[richtlijn cultuurgoederen in monumenten](#)'. Deze fiche ondersteunt je bij het motiveren. Je hoeft deze fiche enkel te gebruiken bij stap 3 van de richtlijn. Je hebt geen bijkomende motivatie nodig, indien het roerende goed in stap 1 een erfgoedelement is of uit het beschermingsbesluit blijkt dat het roerende goed mee beschermd is als cultuurgood (stap 2). Gebruik één fiche per roerend goed of ensemble van roerende goederen.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je deze fiche als input voor het beheersplan.

6. Identificatie en lokalisatie van het roerende goed

Naam en adres beschermd monument: Parochiekerk Sint-Martinus, Gentweg (z.nr.), Vurste Gavere (Oost-Vl.)

Datum beschermingsbesluit : 24.01.1944

Link aanduidingsobject: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8391>

Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke, oudheidkundige en historische waarde

Roerend(e) goed(eren): Veertiendelige kruisweg.

7. Historische verbondenheid

Ja, het roerende goed was aanwezig in het monument op het ogenblik van de bescherming.

TOELICHTING

Veertiendelige kruisweg, olieverf op hout, daterend van 1908 vervaardigd door Beyaert (Brugge). De schilderijen zijn bevestigd tegen de wanden van de zijbeuken, zeven aan elke zijde.

De kruisweg is weergegeven op interieurfoto's van de kerk daterend van 1942, kort voor de bescherming als monument in 1944.

8. Het roerende goed maakt integrerend deel uit van het monument

Het roerende goed bevond zich sinds het ontstaan of de productie ervan altijd in het monument.

Ja

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Het roerende goed vormt een ensemble met de onroerende context, omdat het deel uitmaakt van (*kruis aan wat past*)

een visueel samenhangend geheel

een productieproces of exploitatie

Voeg in bijlage minstens 1 foto van het roerende goed en 1 foto van zijn onroerende context.

9. Omschrijf en motiveer de integratie van het roerende goed in zijn onroerende context.

De kruisweg dateert van 1908 en was onderdeel van de oorspronkelijke interieurinrichting van de kerk aansluitend op de ingrijpende restauratie en uitbreidingscampagne van circa 1893-1897. Bij gevolg versterken ze de historische waarde van het monument, als onderdeel van de aankleding van het interieur in deze belangrijke bouwfase.

De kruiswegstaties hebben sluiten stilistisch aan bij het neogotische interieur, dat tot stand kwam circa 1893-1897 onder leiding van provinciaal architect Henri Vaerwyck (1850-1919). De omlijstingen hebben een neogotische vormgeving, bekroond met een volgnummer en een kruisje. Onderaan is een geschilderde banderol met toelichting van de kruiswegstatie. Als onderdeel van het neogotische totaalconcept versterken ze eveneens de artistieke waarde van het monument.

10. Stavingstukken

Voeg in bijlage stavingstukken toe. *(kruis aan welke stavingstukken je toevoegt)*

- Actuele foto van cultuuroed(eren) en context
- Historische foto's of ander iconografisch materiaal
- Ontwerpschets
- Archiefstuk
- Uittreksel/ verwijzing** wetenschappelijke literatuur
 - <https://balat.kikirpa.be/object/14837> (interieurfoto's 1942)
 - <https://balat.kikirpa.be/object/14931> (kruisweg)

Andere:

Actuele foto van cultuuroed(eren) en context:

De kruiswegstaties in de noordelijke zijbeuk.

De eerste statie.

Historische foto's:

Het kerkinterieur in 1942, met zicht op een deel van de kruiswegstaties in de zuidelijke zijbeuk (KIK, objectnummer. 14837, cliché B038793).

Cultuurgood 3

Fiche cultuurgood in monumenten die beschermd werden vóór 2012

Werkwijze:

Is een monument beschermd vóór 1 januari 2012 en wil je nagaan of de roerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dan kan je dit analyseren aan de hand van het stappenplan in de '[richtlijn cultuurgoederen in monumenten](#)'. Deze fiche ondersteunt je bij het motiveren. Je hoeft deze fiche enkel te gebruiken bij stap 3 van de richtlijn. Je hebt geen bijkomende motivatie nodig, indien het roerende goed in stap 1 een erfgoedelement is of uit het beschermingsbesluit blijkt dat het roerende goed mee beschermd is als cultuurgood (stap 2). Gebruik één fiche per roerend goed of ensemble van roerende goederen.

Deze fiche is een bijlage bij de '[richtlijn cultuurgoederen in monumenten](#)', waarin je meer duiding vindt.

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je deze fiche als input voor het beheersplan.

11. Identificatie en lokalisatie van het roerende goed

Naam en adres beschermd monument: Parochiekerk Sint-Martinus, Gentweg (z.nr.), Vurste Gavere (Oost-Vl.)

Datum beschermingsbesluit : 24.01.1944

Link aanduidingsobject: <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/8391>

Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: artistieke, oudheidkundige (= archeologische) en historische waarde

Roerend(e) goed(eren): Beeldenreeks van 9 heiligenbeelden:

12. Historische verbondenheid

Ja, het roerende goed was aanwezig in het monument op het ogenblik van de bescherming.

TOELICHTING

In de zijbeuken en de dwarsbeuken is een reeks van 9 (oorspronkelijk 10) heiligenbeelden opgesteld.

De beelden (vermoedelijk van hout) zijn monochroom wit of bruin (H. Antonius) beschilderd en geplaatst op moderne houten sokkels, voorzien van een gleuf voor de collecte en een dubbele kandelaararm. Deze beelden waren oorspronkelijk gepolychromeerd en geplaatst op consoles, bevestigd tegen de pijlers van de middenbeuk. Zo blijkt uit foto's van het KIK uit 1942. Vermoedelijk omstreeks het midden van de 20ste eeuw werden ze overschilderd en verplaatst naar hun huidige locatie in de zijbeuken. De houten sokkels sloten aan bij een lambrisering met dezelfde vormgeving, die vermoedelijk bij de restauratie van 1978-1986 opnieuw werd verwijderd.

De beelden zijn weergegeven op interieurfoto's van de kerk daterend van 1942, kort voor de bescherming als monument in 1944.

13. Het roerende goed maakt integrerend deel uit van het monument

Het roerende goed bevond zich sinds het ontstaan of de productie ervan altijd in het monument.

Ja

Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Het roerende goed vormt een ensemble met de onroerende context, omdat het deel uitmaakt van (*kruis aan wat past*)

een visueel samenhangend geheel

een productieproces of exploitatie

Voeg in bijlage minstens 1 foto van het roerende goed en 1 foto van zijn onroerende context.

14. Omschrijf en motiveer de integratie van het roerende goed in zijn onroerende context.

Beeldenreeks van 9 heiligenbeelden:

8 van de 9 heiligenbeelden dateren uit de late 19de eeuw of vroege 20ste eeuw en behoren tot de aankleding van de kerk na de restauratie en uitbreidingscampagne circa 1893-1897. Bij gevolg versterken ze de historische waarde van het monument.

- H. Antonius van Padua (noordelijke zijbeuk);
- OLV Onbevlekt ontvangen (noordelijke zijbeuk);
- H. Martinus (noordelijke zijbeuk);
- H. Familie (opstelling met drie afzonderlijke beelden, die hier als één beeld worden beschouwd) (noordelijke dwarsbeuk);
- H. Theresia van Lisieux (noordelijke dwarsbeuk);
- H. Hart van Jezus (noordelijke dwarsbeuk);
- H. Jozef met Jezuskind (zuidelijke dwarsbeuk)
- Pietà (zuidelijke zijbeuk)

Eén ouder heiligenbeeld werd gerecupereerd en geïntegreerd in de beeldenreeks. Mogelijk betrof het een altaarbeeld van het gelijknamige H. Antoniusaltaar. Als relict van de oorspronkelijke interieuraankleding, maar vooral als onderdeel van de aankleding van de kerk na de restauratie en uitbreidingscampagne circa 1893-1897 versterkt ook dit beeld de historische waarde van het

monument. Het oudere beeld werd gerecupereerd en maakt deel uit van dezelfde beeldenreeks.

- H. Antonius abt (met varken) (Delannier, 17de-eeuw)

De historische verbondenheid met het monument is steeds behouden en de (theoretische) mogelijkheid bestaat om de beelden opnieuw op hun oorspronkelijke locaties terug te plaatsen. Enkele van de neogotische houten consoles bleven bewaard en werden elders in het kerkinterieur gerecupereerd (zie hoofdstuk 3 van dit beheersplan).

De heiligenbeelden sluiten stilistisch aan bij het neogotische interieur, dat tot stand kwam circa 1893-1897 onder leiding van provinciaal architect Henri Vaerwyck (1850-1919). Als onderdeel van het neogotische totaalconcept versterken ze eveneens de artistieke waarde van het monument.

15. Stavingstukken

Voeg in bijlage stavingstukken toe. *(kruis aan welke stavingstukken je toevoegt)*

Actuele foto van cultuurgoed(eren) en context

Historische foto's of ander iconografisch materiaal

Ontwerpschets

Archiefstuk

Uittreksel/ verwijzing wetenschappelijke literatuur

- <https://balat.kikirpa.be/object/14837> (interieurfoto's 1942).

Andere:

Actuele foto van cultuuroed(eren) en context:

Heiligenbeelden, opgesteld in de noordelijke zijbeuk.

H. Antonius van Padua.

OLV Onbevlekt ontvangen.

H. Martinus

H. Familie (3 beelden).

H. Theresia van Liseux

H. Hart van Jezus

H. Jozef met Jezuskind.

Pietà.

H. Antonius abt (met varken) (17de eeuw).

Historische foto's:

Interieurfoto 1942, we herkennen de beeldengroep H. Familie en het 17de-eeuwse beeld H. Antonius (met varken).

Interieurfoto 1942, we herkennen OLV Onbevlekt ontvangen, H. Martinus, etc. (KIK, objectnummer. 14837, cliché B038790 en B038793).